Laulāto mantiskās attiecības

Francija

1 Vai šajā dalībvalstī laulāto mantiskās attiecības ir reglamentētas tiesību aktos? Kas tajos ir noteikts?

Laulāto mantiskās attiecības ir tiesību aktu noteikumu kopums, kas reglamentē mantiskās attiecības laulāto starpā un starp viņiem un trešām personām. Tajās ir izklāstīti noteikumi, ko piemēro laulātajiem attiecībā uz pilnvarām un mantas īpašumtiesībām minēto attiecību laikā un brīdī, kad tās izbeidzas laulātā nāves vai laulības šķiršanas dēļ.

Ja laulātie nav izvēlējušies noregulēt laulāto mantiskās attiecības ar laulību līgumu, tās reglamentē likumiskais laulāto kopīgas mantas režīms (*communauté réduite aux acquêts*), kas definēts Civilkodeksa (*Code civil*) 1401. un nākamajos pantos.

Šajā likumiskajā laulāto mantas kopībā ir nošķirtas trīs mantas kategorijas: katra laulātā atsevišķā manta un manta, kas kopīgi pieder abiem laulātajiem.

Visa manta, kas laulātajiem piederējusi pirms laulībām, un manta, ko laulātie ieguvuši laulības laikā kā mantojumu, dāvanu vai legātu (Civilkodeksa 1405. pants), paliek atsevišķs laulātā īpašums. Arī noteikta personīgā manta, piemēram, apģērbs, kompensācija par miesas bojājumiem vai morālu kaitējumu u. c. manta, kas noteikta Civilkodeksa 1404. pantā, paliek atsevišķs īpašums. Manta, kas iegūta kā papildinājums atsevišķajam īpašumam vai apmaiņā pret to, arī ir atsevišķa manta (Civilkodeksa 1406. un 1407. pants).

Savukārt laulāto kopīga manta ir manta, ko laulātie kopā vai atsevišķi ieguvuši laulības laikā, tai skaitā viņu peļņa un alga. Civilkodeksa 1402. pantā ir arī paredzēta laulāto mantas kopības prezumpcija, kas paredz, ka visa manta, par kuru nevar pierādīt, ka tā ir atsevišķa, ir klasificējama kā laulāto kopīga manta.

Principā katram no laulātajiem ir tiesības pašam laulāto kopīgo mantu pārvaldīt vai to atsavināt (Civilkodeksa 1421. pants). Tomēr abu pušu piekrišana ir vajadzīga par tādām ļoti svarīgām darbībām kā, piemēram, bezatlīdzības atsavināšana, lietu tiesību nodošana un noteikšana attiecībā uz nekustamo īpašumu, nemateriālo vērtību, netirgojamām akcijām u. c. (Civillikuma 1422. un 1424. pants).

2 Kā laulātie var izveidot savas mantiskās attiecības? Kādas šajā gadījumā ir oficiālās prasības?

Pamatnoteikumi principā nekādi neierobežo vienošanos par laulāto mantiskajām attiecībām. Civilkodeksa 1387. pantā ir teikts, ka “likums reglamentē laulāto mantiskās attiecības tikai tad, ja laulātie nav noslēguši īpašas vienošanās, ko tie uzskatītu par vajadzīgām un kas atbilstu sabiedrības morāles normām un turpmāk izklāstītajiem noteikumiem”.

Tātad laulātie var brīvi noteikt savas laulāto mantiskās attiecības, ja vien viņi ievēro Civilkodeksa 212. un nākamajos pantos noteikto obligāto primāro režīmu. Civilkodeksā ir aprakstīti vairāki iespējami līgumiskā režīma veidi: līgumisks laulāto kopīgas mantas režīms (piemēram, Civilkodeksa 1526. pantā noteiktā pilnīgā laulāto mantas kopības sistēma), laulāto mantas šķirtība (Civilkodeksa 1536. un turpmākie panti) vai līdzdalība laulāto mantas kopībā (minētā kodeksa 1569. pants un turpmākie panti).

Formālo prasību ziņā, lai vienošanās par laulāto mantiskajām attiecībām būtu spēkā, tai jābūt sagatavotai notariāla akta veidā pirms laulībām (Civilkodeksa 1394. un 1395. pants). To var grozīt ar notariālu aktu tādā pašā procedūrā saskaņā ar Civilkodeksa 1397. panta nosacījumiem. Tā kā ir stājies spēkā 2019. gada 23. marta Likums Nr. 2019-222 par 2018.–2022. gada plānošanas periodu un tiesu sistēmas reformu (*loi no 2019-222 du 23 mars 2019 de programmation 2018-2022 et de réforme pour la justice*), pašlaik laulāto mantiskās attiecības ir iespējams mainīt, negaidot divu gadu termiņa beigas, un principā vairs nav nepieciešams tiesas apstiprinājums par režīma maiņu (ja vien pret to neiebilst kreditori vai pieaugušie bērni).

3 Vai pastāv ierobežojumi laulāto mantisko attiecību izveides brīvībai?

Principu, ka var brīvi vienoties par laulāto mantiskajām attiecībām, ierobežo obligātie primārā režīma nosacījumi, kurus piemēro visiem režīmiem bez izņēmuma.

Šie nosacījumi ir izklāstīti Civilkodeksa 212. un nākamajos pantos. Tie ietver jo īpaši noteikumus, ar kuriem aizsargā ģimenes mājas (215. panta trešā daļa), noteikumus par piedalīšanos ģimenes un kopīgās mājsaimniecības izdevumu segšanā (214. pants) un noteikumus par solidāru atbildību par saistībām, kas noslēgtas ģimenes vai kopīgās mājsaimniecības vajadzībām (220. pants).

4 Kādas ir laulības šķiršanas, atšķiršanas vai laulāto mantisko attiecību anulēšanas juridiskās sekas?

Ja laulība tiek šķirta vai atzīta par spēkā neesošu vai laulātie tiek atšķirti, laulāto mantiskās attiecības tiek izbeigtas un likvidētas.

Laulāto mantisko attiecību likvidācija ir process, kuru veic pie notāra un kurā tiek noteikta un novērtēta katra laulātā manta un parādi.

Tomēr, ja nav jādala nekustamais īpašums, nav obligāti jāiesaista notārs.

Civilkodeksa 1441. pantā ir norādīti šādi laulāto mantas kopības izbeigšanas cēloņi: viena laulātā nāve, pieņēmums par viena laulātā nāvi, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, to mantas šķirtība vai mantisko attiecību maiņa.

Kas attiecas uz datumu, kurā laulības šķiršana stājas spēkā — ja laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, tad tā kļūst šķirta dienā, kad kļūst izpildāma vienošanās par laulības šķiršanu, kura noslēgta, izmantojot privātu dokumentu, ko parakstījuši abu pušu advokāti. Ja laulība tiek šķirta tiesā, laulības šķiršana stājas spēkā dienā, kad lēmums par laulības šķiršanu kļūst galīgs.

5 Kādas sekas laulāto mantiskajās attiecībās ir viena laulātā nāvei?

Viena laulātā nāve ir laulāto mantisko attiecību izbeigšanas cēlonis. Laulāto mantiskās attiecības — gan savstarpējās attiecības, gan attiecības ar trešām personām — izbeidzas nāves dienā. Ja laulībai piemēro likumisko laulāto kopīgas mantas režīmu, saskaņā ar Civilkodeksa 1441. pantu līdz ar viena laulātā nāvi mantas kopība izbeidzas.

Tādējādi, ja nomirst laulībā esoša persona, ir nepieciešama divkārša likvidācija — vispirms jālikvidē laulāto mantiskās attiecības un pēc tam mantojums. Saskaņā ar Civilkodeksa 763. pantu, ja pārdzīvojušā laulātā pastāvīgā mājvieta ir bijis īpašums, kas piederējis abiem laulātajiem vai pilnībā ietilpst mantojumā, viņam/viņai ir tiesības lietot šo īpašumu bez maksas vienu gadu. Tādas ir laulības sekas.

6 Kura iestāde ir kompetenta lemt lietā saistībā ar laulāto mantiskajām attiecībām?

Laulāto mantisko attiecību lietas ir piekritīgas ģimenes lietu tiesas tiesnesim (*juge aux affaires familiales — JAF*) (2009. gada 12. maija Likums Nr. 2009-506 par tiesību normu vienkāršošanu (*loi n° 2009-506 du 12 mai 2009 sur la simplification du droit*), 2009. gada 17. decembra Dekrēts Nr. 2009-1591 par procesu, ko vada ģimenes lietu tiesas tiesnesis un kas saistīts ar laulāto mantiskajām attiecībām un nedalāmo īpašumu (*décret n° 2009-1591 du 17 décembre 2009 relatif à la procédure devant le juge aux affaires familiales en matière de régimes matrimoniaux et d'indivisions*), 2010. gada 16. jūnija apkārtraksts Nr. CIV/10/10 par ģimenes lietu tiesas tiesneša pilnvarām likvidācijas jomā (*circulaire CIV/10/10 du 16 juin 2010 sur les compétences du juge aux affaires familiales en matière de liquidation*)).

Ja laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, neiesaistot tiesu, laulāto vienošanās ir privāts dokuments, ko parakstījuši abu pušu advokāti un kā oriģināls ir iesniegts notāram (Civilkodeksa 229-1. pants). Ja laulība tiek šķirta uz abpusējas vienošanās pamata, laulāto mantiskās attiecības likvidē laulības šķiršanas laikā. Vienošanās dokumentā jābūt paziņojumam par laulāto mantisko attiecību izbeigšanu, un tas ir jāreģistrē notāram, ja likvidācija skar īpašumu, kas jāreģistrē zemes reģistrā (jo īpaši nekustamo īpašumu) (Civilkodeksa 229-3. pants). Tādā gadījumā ir iesaistīti divi advokāti un notārs.
Parasti, lai likvidētu laulāto mantiskās attiecības gadījumos, kad likvidācija skar vismaz vienu īpašumu, kas jāreģistrē zemes reģistrā, ir jāiesaista notārs.
Tiesā izskata tikai strīdīgus jautājumus vai lietas, kurās nevar panākt vienošanos.

7 Kādas ir laulāto mantisko attiecību sekas attiecībā uz tiesiskajām attiecībām starp vienu laulāto un trešām personām?

Civilkodeksa 220. pants, kurā ir primārā režīma noteikums, kas ir piemērojams neatkarīgi no laulāto mantisko attiecību režīma, reglamentē attiecības starp laulātajiem un trešām personām. Minētajā pantā ir noteikts princips, ka laulātie ir solidāri atbildīgi par saistībām, kas noslēgtas ģimenes vai kopīgās mājsaimniecības vajadzībām: “Katrs laulātais ir pilnvarots pats noslēgt līgumus par mājsaimniecības uzturēšanu vai bērnu izglītību. Laulātais ir solidāri atbildīgs par parādsaistībām, ko šādā veidā uzņēmies otrs laulātais. Tomēr solidāru atbildību nepiemēro izdevumiem, kas ir acīmredzami pārmērīgi, ņemot vērā ģimenes dzīvesveidu, darījuma vai preces noderīgumu vai nederīgumu vai trešās līgumslēdzējas puses labticību vai ļaunprātību. To nepiemēro arī tad, ja šādas parādsaistības radušās par pirkšanu ar nomaksu vai aizņēmumiem bez abu laulāto piekrišanas, ja vien izdevumi nav mazas summas, kas nepieciešamas ikdienas vajadzību apmierināšanai, un šo izdevumu kopsumma, ja aizņēmumi bijuši vairāki, nav acīmredzami pārmērīga, ņemot vērā ģimenes dzīvesveidu.
Ja piemēro likumisko laulāto kopīgas mantas režīmu, saskaņā ar Civilkodeksa 1413. pantu kreditori principā var iesūdzēt laulāto, lai tas samaksātu parādus, kas pārim radušies par kopīgo īpašumu.
Tomēr laulātā kreditori var apķīlāt otra laulātā peļņu un algu tikai tad, ja parāds radies par mājsaimniecības uzturēšanu vai bērnu izglītību saskaņā ar Civilkodeksa 220. pantu (Civilkodeksa 1414. pants).
Saistības neskar kopīpašumu arī tad, ja viens no laulātajiem atsevišķi sniedz galvojumu vai saņem aizņēmumu. Ja vien otrs laulātais nav skaidri piekritis pretējam, šādos gadījumos saistības skar tikai līgumu parakstījušā laulātā atsevišķo mantu un ienākumus (Civilkodeksa 1415. pants).

8 Īss procedūras apraksts — laulāto īpašuma sadalīšana, tai skaitā nodalīšana, izdalīšana vai atbrīvošanās no tā šajā dalībvalstī.

Lai varētu likvidēt laulāto īpašuma kopību, ir jāapzina dažādās mantas kategorijas (atsevišķais un kopīgais īpašums, veicamie maksājumi un parādi laulāto starpā, manta un saistības). Ja kādas kategorijas ir jādala, tās pēc tam sadala, lai sadalītu īpašumu un mantu starp laulātajiem.
Saskaņā ar laulāto mantas kopības principu kopīgā manta starp laulātajiem tiek sadalīta uz pusēm. Tomēr puses laulību līgumā var būt vienojušās par citādu, nevienādu sadalījumu.
Kopīgo īpašumu var sadalīt, savstarpēji vienojoties vai tiesā. Savstarpējās vienošanās gadījumā laulātie noslēdz sadalīšanas vienošanos. Ja tā skar īpašumu, kas jāreģistrē zemes reģistrā, to sagatavo notariāla akta veidā. Kopīgo īpašumu sadala tiesā, ja puses nespēj vienoties par īpašuma kopības likvidēšanu vai tā sadalīšanu. Tiesnesis pieņem nolēmumu par pieteikumiem, kas attiecas uz īpašuma kopības turpināšanu vai preferenciālu piešķiršanu (Civilkodeksa 831. pants).
Neatkarīgi no tā, vai kopīgo īpašumu sadala, savstarpēji vienojoties, vai tiesā, šis process beidzas ar sadalīšanu daļās atbilstīgi principam, ka sadala vērtības ziņā vienādās daļās. Tādējādi katram saņēmējam piešķir īpašumu, kura vērtība atbilst viņa tiesībām uz nedalāmo mantu. Ja kategorijas sastāvs ir tāds, ka nav iespējams izveidot līdzvērtīgas daļas, nevienlīdzīgo sadalījumu kompensē ar kompensācijas maksājumu. Noteikta manta var arī tikt preferenciālā kārtā ieskaitīta viena saņēmēja daļā.
Sadalījums ir deklaratīvs, proti, saskaņā ar juridisku fikciju tiek uzskatīts, ka katram laulātajam vienmēr ir piederējis īpašums, kas ir iekļauts viņa daļā, un nekad nav piederējis pārējais sadalījumā ietvertais īpašums.

9 Kāda ir procedūra un dokumenti vai informācija, kas parasti nepieciešama nekustamā īpašuma reģistrācijai?

Ja ar izlīgumu dala īpašumu, kuram nepieciešama zemes reģistrācija (citiem vārdiem sakot, nekustamo īpašumu), likvidācijas un dalīšanas akts ir jāsaņem notariāli apstiprinātā veidā.
Civilkodeksa 710-1. pantā ir noteikts, ka, “lai rīcība vai tiesības tiktu uzskatītas par pamatu zemes reģistrācijas formalitātēm, šai rīcībai vai tiesībām jābūt pamatotām ar notariāli apliecinātu aktu, ko saņēmis Francijā praktizējošs notārs, ar tiesas lēmumu vai administratīvas iestādes izdotu autentisku aktu”.
Tad laulātajiem ir jāsamaksā, pirmkārt, 2,5 % nodeva, kas aprēķināta, pamatojoties uz sadalītās mantas tīro vērtību, un, otrkārt, notāra maksas un atalgojums.

Lapa atjaunināta: 10/03/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.